

Klagenemnda for krav om kompensasjon og billighetserstatning
for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i
internasjonale operasjoner

Unntatt off., jf. offl § 13.1 jf. fvl § 13.1

VEDTAK

Klagesak nr.: 37/2015

Klager: [REDACTED]

Klagers prosessfullmektig: Advokat Anne Lotte Gulbrandsen

Klagen gjelder: Krav om kompensasjon etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning

Beslutningsdato: 6. februar 2017

I behandlingen har deltatt: Anne Stine Eger Mollestad
Marianne Abeler
Claus Brynildsen
Trond Jørgensen

Konklusjon: Klagen tas ikke til følge. Saksomkostninger i anledning klagen dekkes.

***

1. Sammendrag av sakens faktiske sider

Klagen gjelder krav etter forskrift 2009-12-22 nr. 1768 om særskilt kompensasjonsordning for psykiske belastningsskader som følge av deltakelse i internasjonale operasjoner (kompensasjonsforskriften).

██████████, heretter kalt skadelidte, er født ██████████. Han tjenestegjorde i ██████████ i tre kontingenter i perioden ██████████.

Skadelidte er født og oppvokst i ██████████. Han oppgir å ha vært «overbeskyttet» i oppveksten og at det var fine oppvekstforhold i familien. Han gikk 7-årig grunnskole, men ga seg andre året på realskolen pga. at han «ble lei», selv om karakterene var over middels. Han fikk jobb som telefonvakt på drosjesentralen i ██████████, og jobbet der i to år, frem til ██████████. Skadelidte arbeidet så to år på et slakteri, frem til han gikk førstegangstjenesten i Hærens sanitet ved Brigade Nord-Norge fra ██████████. I januar ██████████ begynte han å kjøre ambulanse i ██████████. Han skal blant annet ha opplevd en bilulykke, hvor to personer ble knust. I ██████████ var han et år i utenriksfart. Han kjørte så ambulanse igjen, frem til han dro til ██████████ i ██████████.

Skadelidte beskriver flere belastende hendelser i ██████████. Han trekker særlig frem to hendelser, og har i e-poster i forbindelse med klagesaken supplert fremstillingene som ble forelagt Statens pensjonskasse (SPK). Skadelidte beskriver detaljert om overfallet ██████████, en svært kaotisk hendelse, med tung beskytning, en drept og flere sårede. Han beskriver også et oppdrag om å følge rotasjonskolonnen til ██████████, med ca. 20 kjøretøy, gjennom flere grensepasseringer, og hvor skadelidte på dramatisk vis måtte stoppe kolonnen for å hindre at denne ble beskyttet med artilleri i et minelagt område. Skadelidte ble forfremmet for denne episoden.

I etterkant av tjenesten har skadelidte hatt en omfattende yrkeskarriere. Han har kjørt buss, vært gravemaskinfører, vikar på ambulanse, kjørt diverse tungtransport, Norsk folkehjelp og vært ██████████ for ██████████ i ██████████ i perioden ██████████. Etter ██████████ var han lagerleder, arbeidet som maskinkjører på ██████████, dørvakt og ansatt i selskapet «██████████». Han har også holdt kontakt med Forsvaret gjennom repetisjonsøvelser og kursing.

I 2001 ble psykiske plager for første gang beskrevet i primærlegejournalen. Skadelidte oppga da at problemene oppstod for ca. 10 år siden, og han ønsket henvisning til psykolog. Han fikk etter dette behandling hos ██████████, hvor han var til to konsultasjoner. Hans økonomiske problemer, og opplevelser i forbindelse med hendelsen med ulykken han kom til som ambulansesjåfør i ██████████, ble omtalt som årsaker til problemene. Fra 2006 – 2011 er det få nedtegnelser i journalen. I 2011 ble skadelidte henvist til DPS ██████████. Skadelidte opplyste om flashbacks og kontinuerlig beredskap i konsultasjonen. I 2013 var skadelidte til flere konsultasjoner hos Stressmestringsteamet i ██████████.

I april 2015 ble skadelidte tilkjent 100% uføretrygd som følge av PTSD. Han har også fått godkjent PTSD som yrkesskade og blitt tilkjent yrkesskadefordeler.

Skadelidte ble i vedtak av 11. juni 2014 tilkjent billighetserstatning med tilsammen kr. 333 842 for en varig medisinsk invaliditetsgrad på 34 %. Denne er fastsatt i erklæring fra psykolog Stig Magne Solstad.

I forbindelse med kompensasjonssaken er det innhentet en erklæring fra spesialist i psykiatri, dr. med. Rolf Wynn. Erklæringen er datert i mars 2015, og konkluderer med at skadelidte har en psykisk lidelse i form av PTSD og depresjon, som mest sannsynlig skyldes tjenestegjøring i [REDACTED]. Den medisinske invaliditeten blir i erklæringen satt til 25%.

SPK har i sitt vedtak av 1. juli 2015 tilkjent skadelidte kompensasjon etter 35G ordningen. SPK fant etter en lempeligere bevisvurdering at skadelidte har en psykisk belastningslidelse som følge av tjenesten i [REDACTED]. Det vises i denne vurderingen til spesialisterklæringen fra Wynn, skadelidtes forklaring om hendelsesforløp og symptomutvikling, og at det ikke finnes andre plausible forklaringer på skadelidtes symptomer. SPK fant imidlertid ikke at beviskravet etter 65G ordningen er oppfylt. Det vises til at skadelidte har hatt en svært omfattende yrkeskarriere, fra 1981 til 2011, samt hans store sosiale engasjement, som bl.a. frivillig i Norsk Folkehjelp, øvelsesdeltakelse i Forsvaret etc., uten at det er nevnt noe om psykiske plager før i 2001. SPK kom til at de økonomiske problemene og opplevelsene i ambulansejobben, var hovedårsaken til skadelidtes psykiske problemer. Det ble også vektlagt at spesialisterklæringen fra Wynn i stor grad bygger på skadelidtes egen forklaring omkring forholdene.

Skadelidtes advokat har på vegne av skadelidte påklaget vedtaket i brev av 14. september 2015. SPK har ikke funnet grunn til å omgjøre sitt vedtak, og saken er sendt frem for klagebehandling.

Skadelidtes advokat møtte i Klagenemnda, sammen med skadelidte. Statens pensjonskasse var også tilstede.

Det er i forkant av møte i nemnda fremlagt et omfattende brev av 27. januar 2017 fra skadelidtes advokat. Vedlagt brevet fulgte 19 vedlegg, bl.a. bestående av mer detaljerte opplysninger omkring tjenesten, bilder fra denne og oppfølgingen i etterkant, tjenesteuttalelse etter 1. gangs tjeneste, flere tjenestebevis, samt vedtak fra NAV hvor skadelidte er innvilget menerstatning i gruppe 2. Det er også fremlagt intervju med « [REDACTED] » fra 2014, hvor skadelidte blant annet beskriver personlighetsmessige endringer i etterkant av tjenesten, samt uttalelser fra skadelidtes søster og skadelidtes venn.

2. Klagenemndas vurdering

Retten på ytelse etter kompensasjonsforskriften forutsetter at man er påført en varig psykisk belastningsskade som følge av tjenestegjøring i internasjonal operasjon. Videre må den psykiske belastningsskaden ha medført varig ervervsmessig uførhet, jf. forskriften § 3 første ledd.

Utgangspunktet etter de alminnelige erstatningsrettslige regler er at det mest sannsynlige faktum skal legges til grunn, Det er den som krever erstatning som har bevisbyrden. Prinsippet kommer til uttrykk i forskriften § 3, som slår fast at det alminnelige krav til årsakssammenheng gjelder, og at det må være en sannsynlighetsovervekt for at tjenesten er årsak til den psykiske belastningsskaden.

Kravene til årsakssammenheng utledes av betingelseslæren, jf. blant annet Rt. 1992 s. 64. Etter betingelseslæren vil den psykiske belastningsskaden være årsak til skadelidtes ervervsuførhet

dersom den har vært en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for uførhetens inntreden. Det er skadelidte som bærer bevisbyrden for at tjenesten er en nødvendig og tilstrekkelig betingelse for skaden og dens følger.

For ordningen med kompensasjon på 35G skal det legges til grunn et lempeligere beviskrav enn for ordningen med kompensasjon på 65G. Bakgrunnen for dette er ifølge tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 22. november 2010 at mange av kravene ligger langt tilbake i tid. I forbindelse med at det 18. juni 2012 ble innført en ny bestemmelse i forskriftens § 4a, hvoretter skadelidte vil kunne være berettiget til inntil 65G ved 100% ervervsuførhet, ble det i et presiserende tolkningsnotat fra Forsvarsdepartementet av 7. november 2014 utdypet begrunnelsen for beviskravet. Siden det ble antatt at det ville være vanskelig å skaffe tidsnær dokumentasjon for forhold som lå langt tilbake i tid, var poenget med det lempeligere beviskravet at mangel på slike tidsnære bevis ikke i seg selv skulle føre til avslag på kompensasjonskrav. Hvis tidsnære bevis foreligger, skal man etter tolkningsnotatet bruke de alminnelige regler om bevisvurdering. For krav etter 65G-ordningen gjelder de alminnelige regler om bevisvurdering.

Ved utvidelse av kompensasjonsordningen til 65G, uttalte nemnda i sak 18/2011 følgende:

«Nemnda mener av den grunn at det ikke kan oppstilles som et vilkår at det foreligger tidsnære bevis for at beviskravet etter forskriftens § 4a skal være oppfylt. Ei heller kan det stilles krav om konkrete diagnoser som PTSD, eller konkrete hendelser under tjenesten som har hatt skadeevne isolert sett. Man er her henvist til en fri bevisbedømmelse, jfr. forarbeidene til forsvarspersonelloven § 12b. Det oppstilles da ingen begrensninger for hvilke bevis som kan fremlegges, men vekten av dem vil naturligvis variere og betydningen av den sakkyndiges vurderinger og konklusjoner vil stå sentralt.»

I den grad det foreligger tidsnære bevis, har disse naturligvis betydelig bevisverdi. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565 (Liedommen) og Rt 2010 s 1547 (Askdommen).

Gjennomgående for mange av de saker nemnda har til behandling, er at det ikke er noen dokumentasjon for plager etter tjeneste. Fravær av dette kan ikke tolkes som at tjenesten kan utelukkes som årsak. Men der det ikke foreligger noen dokumentasjon om plager fra tjeneste samtidig som det finnes betydelig tidsnær dokumentasjon på andre plager, vil dette tale mot at tjenesten er årsak. Nemnda finner å bemerke at tidsnære bevis knyttet til skadelidtes helsesituasjon vil ha betydelig bevisverdi også i situasjoner hvor helsesituasjonen ikke kan knyttes opp mot tjenesten. At skadelidte flere tiår etter endt tjeneste, og etter at kunnskapen om kompensasjonsordningen er allment kjent, knytter sine plager til tjenesten, har mindre bevisverdi. Når skadelidte og hans nærstående opplysninger nå står i kontrast til tidsnære nedtegnelser i form av legejournaler om funn og symptomer, vil det være grunn til å legge mindre vekt på disse forklaringene. Det vises for så vidt til Rt 1998 s 1565 på side 1572:

«Særlig viktig ved bevisbedømmelsen vil være nedtegnelser foretatt i tid nær opp til den begivenhet eller det forhold som skal klarlegges, og da spesielt beskrivelser foretatt av fagfolk nettopp for å få klarlagt en tilstand. Dette vil gjelde blant annet nedtegnelser i legejournaler om funn og symptomer pasienten har ved undersøkelsen eller behandlingen. Svakere bevisverdi vil for eksempel opplysninger fra pasient til lege ha hvis opplysningene gjelder pasientens tilstand på et vesentlig tidligere tidspunkt enn tidspunktet for den aktuelle konsultasjonen. Opplysninger fra parter eller vitner med binding til partene som er gitt etter at tvisten er oppstått, og som står i motstrid eller endre det bildet som mer begivenhetsnære og uavhengige bevis gir, vil det oftest være grunn til å legge mindre vekt på...»

Dette er stadfestet i Askdommen, hvor det blant annet heter i premiss (44): «*Den tidsnære dokumentasjonen må tillegges størst betydning*».

Dette vil etter nemndas vurdering også gjelde ved vektleggingen den sakkyndiges vurderinger og konklusjon, hvoretter det er særdeles viktig å se hen til om den sakkyndige alene bygger på skadelidte og hans nærståendes opplysninger nå, eller om det finnes støtte i tidsnære nedtegnelser i legejournaler mv. Der den sakkyndiges vurderinger står i motstrid til den tidsnære dokumentasjon, og premissene for vurdering og konklusjon alene bygger på skadelidtes egne opplysninger nå, vil den tidsnære dokumentasjon ha større bevisverdi.

Skadelidte har for nemnda forklart at han etter tjenestegjøringen har holdt et vedvarende høyt tempo, med høy arbeidsbelastning, for å holde flashbacks og mareritt på avstand. Han viser til den dokumentasjon som er sendt frem i forbindelse med møtet, og særlig til NAVs arbeidsevnevurdering, hvor det fremgår at skadelidtes helsetilstand er for dårlig til å fungere normalt i arbeidslivet og i arbeidssammenheng. Det fremgår også at skadelidte har store psykiske belastninger og problemer etter tjenesten i [REDACTED]. Da skadelidte oppsøkte lege for sine psykiske plager i 2001, var tjenesten ikke fremtredende. Derimot har de dramatiske beskrivelser av ulykken han kom til som ambulansesjåfør i 1974 vært et sentralt tema. Dette er i senere tid nedtonet av skadelidte selv.

SPK har lagt til grunn at skadelidte oppfyller det lempeligere beviskravet som skal praktiseres etter 35G ordningen, men at kravene for 65G ikke er oppfylt. Det vises til Wynns erklæring hvor det på s. 43 fremgår at: «*pasienten selv er overbevist om at hans nåværende PTSD relaterte plager kom som en følge av tjenesten i [REDACTED]. Det faktum at det ikke foreligger andre plausible forklaringer til utviklingen av hans PTSD og symptomenes nåværende karakter (mareritt og flashbacks knyttet til krigshendelser) knytter hans nærværende PTSD-plager til hendelsene i [REDACTED]. Når det gjelder hans depressive plager er det godt kjent at depresjon ofte utvikles som en følgetilstand etter PTSD.*» Det er også lagt vekt på skadelidtes detaljerte fremstilling av hendelsesforløpet.

Den sakkyndige Wynn synes i stor grad å bygge på skadelidtes egen forklaring, slik den er gitt til ham nærmere 30 år etter tjenesten, og uten at denne har støtte i objektive funn i den tidsnære dokumentasjonen. Den tidsnære dokumentasjonen viser at skadelidte fungerte svært godt i arbeidslivet og sosialt i 30 år etter tjenesten, i yrker og lederverv med stor belastning både fysisk og psykisk. At han nå opplyser at han hadde problemer i etterkant av tjenesten, tillegges mindre vekt, i det dette ikke har støtte i underliggende dokumentasjon eller opplysninger fra den gang. Det fremkommer ikke noe om psykiske plager av de medisinske journalene før i 2001. I konsultasjonene fra 2001 fremstår det som at det var skadelidtes økonomiske problemer som var hovedtema. Det fremkommer også tidlig at skadelidte skal ha opplevd dramatiske hendelser i forbindelse med yrket som ambulansesjåfør som har vært belastende for ham. Samlivsproblemer blir også tatt opp under konsultasjonene. Tjenesten er ikke nevnt i disse samtalene, til tross for at psykiske plager og reaksjoner er tema. Det er først i 2011 at han oppgir å ha flashbacks og kontinuerlig beredskap på grunn av tjenesten. Etter 2011 får tjenesten i [REDACTED] tiltakende større plass i skadelidtes beskrivelse av symptomer og hendelsesforløp, og de ulike behandlerne ser ut til å legge disse beskrivelsene til grunn for sine vurderinger og konklusjoner. Det vises her til Wynns erklæring og arbeidsevnevurderingen fra NAV.

Nemnda viser videre til at de store belastninger skadelidte beskriver står i kontrast til det sterke engasjementet i Forsvaret. Nemnda viser her til journalen fra 2011: «*Det er interessant at pasienten ikke unngår omstendigheter som minner han om tiden i [REDACTED], men tvert imot har tendens til å dyrke aspekter og historier fra denne tid. Han føler seg bare riktig trygg når han er i*

uniform, og er glad i følelsen av anerkjennelse, identifiserbarhet og samhörighet som uniformen gir ham. Tross mange ubehagelige opplevelser er tiden i [REDACTED] og preget av mye positivt, og utgjör antakelig en art storhetstid i pasientens liv».

Det er ikke tvilsomt at skadelidte har hatt en belastende tjeneste. Men det er ikke tilstrekkelig sannsynliggjort at denne har påført ham varige psykiske belastningslidelser som har medført varig uförhet. Selv om det kan være en mulighet for at skadelidtes plager har sitt utspring i underliggende belastninger fra tjenesten, er ikke det som har fremkommet tilstrekkelig til å legge til grunn at det er tjenesten som overveiende sannsynlig er årsak til at skadelidte i dag er ervervsuför. De dramatiske hendelsene omkring ulykken i 1974 synes å ha vært langt mer belastende for skadelidte. Å se bort fra skadelidtes intuitive redegjörelse til sin lege i 2001 og etterfølgende forklaringer, for alene å legge til grunn at tjenesten er årsak, er det ikke bevismessig grunnlag for. Tjenesten ble først i 2011 trukket frem som mulig årsak og det er fra dette tidspunkt det fremkommer opplysninger som mareritt, flashbacks mv. Det må stilles strengere krav til bevis for å kunne legge til grunn et slikt faktum som den mest sannsynlige forklaring til skadelidtes ervervsuförhet. Skadelidtes egen oppfatning om dette nå, etter at kompensasjonsordningen ble allment kjent, er ikke tilstrekkelig.

Ut fra den fremlagte dokumentasjonen finner ikke nemnda at skadelidte oppfyller det alminnelige beviskravet som gjelder etter 65G ordningen.

SPKs vedtak blir etter dette å stadfeste. Klagen tas ikke til fölge.

For klageomgangen er det fremsatt krav om dekning av utgifter til juridisk bistand stort kr. 42 750,- inkl. mva. Kravet gjelder en tidsbruk på 19 timer. I henhold til forskrift av 24. juni 2011 om klagenemnda § 13, dekkes rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand i anledning klageomgangen. Kravet dekkes i sin helhet.

Skadelidte har lagt frem reiseregning med tilsammen kr. 4.242,- for oppmøte i klagenemnda. Nemnda bemerker at forskrift om klagenemnda § 13 bare dekker rimelige og nødvendige utgifter til juridisk bistand. Skadelidtes kostnader ved møte i nemnda dekkes ikke av bestemmelsen, og vil bare dekkes i den grad disse er omfattet av forvaltningsloven § 36. Ettersom kravet fra skadelidte ikke har ført frem, foreligger det etter nemndas syn ikke grunnlag for å dekke hans utgifter ved fremmøte.

3. Konklusjon

Klagen tas ikke til fölge. SPKs vedtak stadfestes.

Vedrørende saksomkostninger for klageomgangen skal SPK utbetale kr.42 750,- inkl. mva.

Vedtaket er enstemmig.

***

Oslo, 20. juni 2017

Anne Stine Eger Mollestad
Leder av klagenemnda